

[Komentář Ladislava Hejdánka k připravovanému dokumentu Charty 77 "Pražská výzva"]

Ladislav Hejdánek

jedná se o komentář k tomuto dokumentu:

[Pražská výzva \[průběžná verze\]](#)

♦ poznámky, česky, vznik: 15. 2. 1985

♦ notes, Czech, origin: 15. 2. 1985

Poznámky k textu „Vážení přátelé, čtyřicet...” [1985]

- 1) K první větě by mělo být ještě cosi dodáno: Tzv. válka, nebo válka v plném rozsahu apod. Nehledíc k tomu, že občanská válka je také válka (a často dokonce hrůznější) a že také vojenské převraty nebo převraty za použití vojenské síly představují rovněž válku, byť krátkou, existuje v poválečné historii Evropy řada případů užití vojenské síly jedné země proti zemi druhé (ať už to bylo zabaleno do jakékoli ideologie).
- 2) Je otázka, zda jde vskutku o „hlavní třecí plochu“; stačilo by „jedna z hlavních třecích ploch“.
- 3) Nejvlastnější příčinou toho, že Evropa je místem, z něhož vzchází hrozba atd., není její rozdělení. Samo rozdělení totiž má svou rozhodující příčinu v existenci dvou supervelmocí, které se na rozdělení Evropy dohodly. Je nereálné předpokládat, že Evropa může nějakým svým sebeodvážnějším krokem tuto „politickou realitu“ proměnit. To by se musela nejprve z hegemonistických nároků supervelmocí emancipovat – a k tomu nemá dost sil.
- 4) Skutečností je naopak, že Evropa jako taková (navíc: co všechno k ní budeme počítat?) není fakticky žádným jednotným subjektem jakýchkoliv možných politických kroků či akcí. Proto je třeba apelovat na skutečné subjekty, nikoliv na imaginární a ireálné. Nejde o zachovávání *statu quo*, nýbrž o respektování politické reality.
- 5) Formulace, jako by z Evropy „do světa sálalo nebezpečí globální zkázy“ je absurdní; svět je nukleárně ohrožen nikoliv Evropou, ale supervelmocemi.
- 6) Nemyslím, že stav rozdělení Evropy je kritický a bezperspektivní generálně, nýbrž pouze pro samotnou Evropu. Mohl by to být (není-li už) konec Evropy jako určité ne pouze a ne hlavně politické, ale především kulturní a duchovní epochy. Sjednocení Evropy je především a možná pouze v zájmu Evropy samotné; nevím, jak by bylo možno přesvědčit Afričany nebo Jihoameričany atd. o tom, že potřebují sjednocenou Evropu. Předpokládat něco takového bez jediného argumentu svědčí o nepoučeném europeismu a europocentrismu, který je na škodu víc než samo rozdělení Evropy.
- 7) Rozdělením Německa je názorně předvedena a jaksi exponována kritická situace celé Evropy. Neudržitelnost rozdělení Německa je spjata s neudržitelností rozdělení Evropy. Ale beze změny celoevropských poměrů není možná žádná změna v Německu. Dokud nebudou evropské národy mít takový zájem na reintegraci či spíše integraci Evropy, není sjednocení Německa ani možné, ani žádoucí.
- 8) Kromě práce na vnitřní, mentální a ideové připravenosti evropských národů učinit postupné kroky k celkové integraci Evropy, která by pak mohla být skutečně významným přínosem i pro ostatní svět, je třeba hlavní problémy vidět v jejich globálním kontextu, tj. především ve vztahu k existujícím dvěma supervelmocem (v současnosti; v budoucnu se situace asi spíše zkomplikuje). Nejde tedy na prvním místě o pakty a jejich likvidaci, nýbrž o předpoklad takové likvidace, jímž je dobrovolná oboustranná ochota supervelmocí omezit své zájmy ne pouze na evropské půdě, nýbrž globálně, a tudíž omezit a stáhnout postupně své mocenské sféry a sféry vlivu. To není možné nějakým moralizujícím přesvědčováním, a už vůbec ne nějakým donucováním mocenským (k tomu nejsou prostředky). Musí proto být nalezena a přesvědčivě předvedena perspektiva, v níž se zájem supervelmocí na postupném zpomalení, zastavení a oslabování či spíše zvratu dosavadních tendencí k rozdělování světa do dvou sfér směrem k restituci sebeurčení menších společností (zejména národních) ukáže být z hlediska supervelmocí samotných jako silnější než jakýkoliv zájem velmocenský resp. zájem o upevnění a rozšíření mocenského vlivu.
- 9) Tuto ideovou stránku věci považuji za rozhodující. O tom by se mělo hovořit nejdříve. Teprve po vyjasnění koncepce globální povahy a po vyjasnění programů pro zavedení nového celosvětového pořádku (tj. uspořádání vztahů mezi národy, společnostmi a nejrůzněji orientovanými skupinami) je

možno hodnotit a posuzovat jiné otázky. Vypadá to možná nepochiticky či spíše politicky falešně, ale svět zatím není natolik integrovanou společností, aby bylo možno čekat nějaké řešení („vyrovnání“) od samotné hry daných faktorů. Tzv. dané faktory nás zatím vlečou ke katastrofě.

10) Proto je zapotřebí vypracovat skutečné celkové pojetí, dohodnout se na hlavních bodech a stanovení základních kritérií, a tím přimět jinak orientované, aby proti tomu postavili celková pojetí jiná. Zkrátka přesunout v nynější zmatené chvíli hodně váhy na rozumný dialog a přestat pracovat s hesly podle toho, jak zabírají za masy.

15. 2. 1985